

the region, in Spain and in the multi-ethnic Europe effectively; to be able to find and study a variety of sources; to offer schoolchildren the problem situations that are interesting and understandable for them and develop their analyticity, critical mind, reflexivity; to develop a flexible program of educational actions to satisfy the needs of students; to introduce the idea of multi-culturality to form student's intercultural competence; to develop the ability to understand the relationship between a language, knowledge and culture.

Thus, the research activity in Spain is organized according to philological and psycho-educational components of future teachers' training. The perspective of the study is to highlight the tools of research activities for future teachers in the European Union, the USA, Canada, Japan and so on.

Keywords: *research activities, a teacher-philologist.*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

УДК 378.937
Князян М. О.

Раскрыта проблема организации научно-исследовательской деятельности студента в системе высшего образования в Западной Европе. Высветлен европейский опыт оптимизации научно-исследовательской деятельности студентов - будущих учителей-филологов с учетом прогрессивных тенденций развития высшего образования.

Ключевые слова: *научно-исследовательская деятельность студента, высшее образование в Западной Европе, будущее учителя-филолога.*

MODERN APPROACHES TO THE ORGANIZATION OF RESEARCH ACTIVITY OF FUTURE TEACHERS-PHILOLOGISTS IN HIGHER EDUCATIONAL SYSTEM OF WESTERN EUROPE

Князян М.

The problem of organizing student's research activity in higher educational system in Western Europe is revealed. The European experience to optimize the research activity of students - future teachers-philologists considering the progressive tendencies of development of higher education is discovered.

Keywords: *student's research activity, the higher education in Western Europe, future teachers-philologists.*

Проблема підвищення ефективності науково-дослідної діяльності майбутніх учителів є однією з найбільш актуальних у системі вищої освіти України. Її розв'язання пов'язане з такими важливими науковими завданнями, як оптимізація професійної підготовки майбутніх учителів (зокрема, філологічного профілю), формування широкого наукового світогляду педагогів, їхньої

методологічної культури, вмінь підвищувати якість навчально-виховного процесу в школі. В цьому контексті набуває неабиякої значущості висвітлення європейського досвіду організації дослідницької роботи студентів.

В найостанніших наукових роботах висвітлюються такі аспекти окресленої проблеми: методологічні засади розвитку системи професійної підготовки фахівців у зарубіжній вищій школі (Н. Абашкіна, Б. Вульфсон, Л. Пуховська); засоби організації пізнавальної діяльності студентів у вищих навчальних закладах Європи (А. Авдулов, Ю. Дерябін, І. Задорожна, О. Сухомлинська); засоби активізації професійної підготовки педагогів (В. Загвоздкін, Н. Кічук, У. Ордон, Н. Ничкало). Поряд з цим, проблема організації науково-дослідної діяльності студентів (а саме майбутніх учителів-філологів), у вищих закладах освіти залишається поза увагою науковців. Це зумовило визначення мети статті: розкриття зарубіжного досвіду організації науково-дослідної діяльності студентів у процесі їхньої професійної підготовки в країнах Західної Європи.

Вивчення системи науково-дослідної діяльності студентів у Західній Європі свідчить, що має місце процес об'єднання навчальної та дослідницької роботи. Наприклад, у Німеччині єдність навчання й дослідження є провідним принципом функціонування вищої освіти в процесі підготовки вчителя-філолога. Провідними цілями науково-дослідної діяльності є навчити студентів аналізу наукової інформації, а також організації власної й колективної пошукової роботи задля отримання об'єктивно нових результатів. Навчання вибудовується навколо виконання певного проекту, що вимагає застосування полідисциплінарних знань. Як свідчать наукові джерела (Н. Сичкова, А. Турчин), оволодіння студентами методами дослідницької роботи здійснюється на семінарських заняттях трьох видів: просемінарах, семінарах та оберсемінарах, де навчання організовується у вигляді вільної групової дискусії. Є досить поширеними також викладання студентами перед аудиторією самостійно опрацьованого матеріалу та об'єднання студентів у дослідницькі групи. Характерною рисою організації науково-дослідної діяльності у Німеччині є тісна співтворчість студентів і викладачів. Такий підхід забезпечує більш чітке усвідомлення студентом власного місця та ролі у пошуковій співдіяльності, вироблення ним авторської позиції у розрізі стратегічних, тактичних та оперативних цілей, активізацію процесів розвитку наукового світогляду та інтелектуальних умінь.

Аналіз наукових праць [2; 4-6; 9] дозволяє констатувати, що в університетах Іспанії, Франції, Великобританії існують такі рівні оволодіння науково-дослідною діяльністю:

- базовий рівень, який передбачає організацію навчально-дослідницької роботи на початковому етапі професійної підготовки педагогічних кадрів. На цю роботу відводиться дві третини навчального часу; вона планується й контролюється викладачем;

- основний рівень – науково-дослідна діяльність на старших курсах. Саме на цьому рівні студенти готуються до спеціалізованої дослідницької роботи, що віддзеркалює своєрідність їхньої професійної діяльності. Керівники науково-дослідної діяльності ставлять за мету закласти підвалини випереджувального дослідницько-творчого саморозвитку особистості впродовж життя.

Так, вивчення досвіду організації науково-дослідної роботи у підготовці майбутніх учителів у Великобританії [2; 4; 6] свідчить, що на фоні інтеграції

педагогічних дисциплін теоретичного спрямування її основними формами є мікрОВикладання, ділові та рольові ігри, письмові роботи у вигляді есе. У процесі підготовки останнього виду студенти спираються на матеріал лекцій з використанням напрацьованого доробку у шкільній практиці. Есе готуються кожного семестра, вони обговорюються з тьютором, який проводить індивідуальні консультації та групові дискусії за темою дослідницької роботи. Саме тьютор керує науково-дослідною діяльністю студентів, він надає необхідні рекомендації, здійснює аналіз ефективності цієї роботи, організовує колективне обговорення її результатів тощо. Питомої ваги набуває мікрОВикладання, яке застосовується на початковому етапі навчання. Колективний аналіз характеру мікрОВикладання відкриває можливості формування вмінь самоаналізу та самооцінки.

Професійна підготовка вчителів-філологів у Франції ставить за мету, як відомо (Л. Зязюн), активізацію взаємодії теоретичного та практико-орієнтованого навчання. Саме тому студенти мають оволодіти вміннями використовувати отримані теоретичні знання у процесі викладання навчальної дисципліни; встановлювати багатосистемні міждисциплінарні зв'язки; здійснювати адаптацію навчальної інформації відповідно до своєрідності учнівського контингенту; підбирати методи, ефективні в контексті навчальної діяльності конкретного класу.

В ході науково-дослідної діяльності майбутні вчителі-філологи утворюють необхідний інформаційний ресурс (підбирають наукові джерела, укладають їх у каталог), доводять соціальну значущість своєї роботи, програмують її, беруть участь у колоквиумах, семінарах, зустрічах різного типу, що дозволяє збагатити знанєвий ресурс, необхідний для дослідження, публікують набуті результати у формі тез, статей, методичних рекомендацій, відеодоповідей тощо. Наприклад, проєкт з назвою «GERME» (котрий зорієнтований на дослідження студентського руху в Європі), до якого активно залучаються студенти не лише філологічного, а й історичного, географічного тощо факультетів, має на меті отримання й систематизацію інформації наукового та науково-популярного характеру, її збереження та розповсюдження в суспільстві. В контексті цього проєкту студенти видають власний журнал («Записки «GERME»), в якому публікують набуті ними матеріали, результати опитування, звіти про проведені заходи (зустрічі, семінари, виставки).

Організація науково-дослідної діяльності майбутніх учителів-філологів у Іспанії передбачає їхнє включення в широкий контекст соціально-педагогічної роботи, наприклад, дослідження проблем громадянської освіти, управління конфліктами, просування демократичних ідеалів тощо. Оскільки особлива увага в професійній підготовці майбутніх філологів звертається на розповсюдження мов, науковці висувають вимогу до впровадження науково-дослідної діяльності студентів, спрямованої на вивчення засобів оптимізації викладання рідної та іноземних мов, сприяння діалогу між культурами, виховання у іспанських школярів терпимості, солідарності, поваги до культурних відмінностей, прагнення до діалогу і взаєморозуміння.

Науково-дослідна діяльність передбачає впровадження пілотних проєктів (наприклад, дослідження шляхів забезпечення міжнародного взаєморозуміння і терпимості), розробку конкретних засобів і прийомів виховання в учнів

на уроках як іспанської, так й іноземних мов і літератури прагнення до миру та ненасильства, їх ознайомлення з концепцією культурного плюралізму та діалогу між культурами. Студенти мають розробити систему виховних заходів (з їх наступним проведенням на базі шкіл) щодо формування в учнів знань про життєдіяльність у Західній Європі національних меншин, біженців, забезпечення для цих категорій населення рівних можливостей з іншими. Неабиякого значення набуває й підбір та впорядкування студентами у форматі їхньої науково-дослідної роботи інформації про засоби забезпечення міжкультурної взаємодії різних етнічних груп у Іспанії. Це пов'язане, як зазначають науковці [8; 10], з тим, що доступ до ясної і точної інформації має важливе значення для просування культури миру в суспільстві.

В країнах Західної Європи в організації науково-дослідної діяльності пріоритетним є забезпечення її соціально орієнтованого характеру, а саме набуття знань про розв'язання суспільно важливих проблем педагогічної реальності. Великого значення набуває критична оцінка студентом ідей, теорій і концепцій, на перший план виносяться дидактична вимога щодо актуалізації індивідуальної дослідницької позиції студента. Домінують демократичні, дискусійні, креативні форми, що дозволяють встановити партнерські стосунки як всередині академічної групи, так й між студентами й викладачем.

Отже, вивчення досвіду організації науково-дослідної діяльності в країнах Західної Європи дозволяє визначити провідні тенденції в її організації, а саме: активізація розвитку та саморозвитку креативності, рефлексії кожної особистості, її здатності до співпраці в ході колективної наукової творчості, оволодіння нею методологічною культурою, що забезпечує високий професіоналізм педагогічної роботи.

Перспекти подальших розвідок у цьому напрямку полягають у виявленні засобів підвищення ефективності проектної діяльності, проблемного навчання, самостійної роботи в різних країнах світу.

Література:

1. Абашкіна Н. В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині : Монографія / Н. В. Абашкіна. – К., 1998. – 207 с.
2. Вульфсон Б. Л. Стратегія розвитку образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульфсон. – М., 1999. – 208 с.
3. Дерябин Ю. С. Подготовка кадров и научные исследования в Швеции / Ю. С. Дерябин // Педагогика. – 2005. - № 3. – С. 88-96.
4. Загвоздкин В. К. Роль портфолио в учебном процессе. Некоторые психолого-педагогические аспекты (на основе материалов зарубежных источников) / В. К. Загвоздкин // Психологическая наука и образование. – 2004. - № 4. – С. 5-10.
5. Зязюн Л. Нові тенденції у підготовці вчителів Франції / Л. Зязюн // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. - 2002. – Вип. II. – С.177 – 191.
6. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності: монографія / Л. П. Пуховська. - К., 1997. – 179 с.
7. Турчин А. І. Підготовка вчителів для закладів професійної освіти у Німеччині : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 // Тернопільський державний педагогічний університет ім. В.Гнатюка – Тернопіль, 2003. – 20 с.

8. La organizacion de las actividades del proyecto a los estudiantes [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.upf.edu/participacio/es/support/activitats.html>

9. Le Groupe d'études et de recherche sur les mouvements étudiants [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://fr.wikipedia.org/wiki/Groupe_d'%C3%A9tudes_et_de_recherche_sur_les_mouvements

10. Proyecto transdisciplinario « Hacia una cultura de paz » [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.unesco.org/cpp/sp/proyectos/crpinfo.htm>

MODERN APPROACHES TO THE ORGANIZATION OF RESEARCH ACTIVITY OF FUTURE TEACHERS-PHILOLOGISTS IN HIGHER EDUCATIONAL SYSTEM OF WESTERN EUROPE

Князьян М.

The study of the research activities of students in Western Europe shows that there is a process of combining teaching and researching. The investigation of the works of the future teacher's training in the UK indicates that the major forms are business and role plays, written work in the form of essays. The tutor manages the research activities of students. In Germany the leading purposes of research activity is to teach students to analyze scientific information, as well as one's own and collective research work to obtain new objective results. The teacher's training in France involves learning based on theory and practice. During the research activities future teachers-philologists constitute a necessary resource (select scientific sources, put them in a catalog), show the social importance of the work, participate in colloquia, seminars, meetings of various types, and publish the results in the form of abstracts, articles, video presentations. The organization of research activities of future teachers of philology in Spain involves their inclusion in the broader context of social and educational work, such as research into the problems of civic education, conflict management, promotion of democratic ideals and so on. The special attention in the process of training future philologists is drawn to the study of means to optimize the teaching of native and foreign languages, to facilitate dialogue between cultures, education of tolerance, solidarity, understanding, and respect for cultural differences.

ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ТА НАПРЯМ ЇЇ ПОЛІПШЕННЯ 372. 52+371. 036 Храцевська О.О.

У статті висвітлено загальні проблеми художньо-естетичної підготовки майбутніх учителів у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: *підготовка майбутніх учителів, художньо-естетичне ставлення.*

ХУДОЖЕСТВЕННО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ И ПУТИ ЕЁ УЛУЧШЕНИЯ